

ка склала 15 %. Відповідно, зросла частка податкових пільг (за рахунок спецрежимів ПДВ), одержуваних з бюджету – до 75,7 % у 2015 році.

У довгостроковому періоді рівень підтримки виробників суттєво коливається в залежності від змін ринкової ціни. Оцінка підтримки виробників (PSE) у 2015 році, як і у попередніх періодах, продовжує мати від’ємне значення, Україна у цьому аспекті виняткова з 49 досліджуваних ОЕСР країн, оскільки рівень вітчизняних цін через внутрішні політичні та організаційні обмеження відрізняється від міжнародних. Тому рентабельними у сільському господарстві є переважно галузі та види експортноорієнтованої продукції. Щорічно за період 1995-1997 рр. та 2012-2015 рр. загальний PSE становив -1,78 та -29,3 млрд грн відповідно. Так, для 2015 року оцінка підтримки у -39,8 млрд грн сформувалася за рахунок -54,2 млрд грн підтримки на основі вихідних товарних потоків, 20,3 млрд грн виплат на вхідні товарні потоки і 4,0 млрд грн виплат поточному виробництву [1].

Разом з тим, очевидною ознакою посилення значущості державної підтримки сільського господарства в Стратегії «Європа-2020» виступають додаткові заходи підтримки, здійснювані в ЄС. Зокрема в 2015 р. Єврокомісія розглянула екстрені заходи для підтримки галузі, та виділила додаткові кошти. Однак, факт повної лібералізації цієї сфери призвів до того, що виробництво вийшло з-під контролю, фермери виробляють більше, а ціни падають і без додаткових інструментів це загрожує для ЄС руйнівними наслідками. Тому законодавець ЄС доручив Європейській комісії оцінити ефективність прямих виплат. Встановлено [3], що діюча методологія не дає чіткого визначення цілей і показників для необхідних вимірювань, не вирішує проблему ідентифікації ефективності виплат; не дає можливості оцінити бюджетну підтримку за видами платежів.

Ці проблеми свідчать про недостатність теоретичного обґрунтування заходів державної підтримки і слабку кореляцію з практикою як на Україні, так і у ЄС. Але оскільки вітчизняна політика підтримки сільського господарства знаходиться в значно гіршому стані, ніж зарубіжна, то у розробці теоретичних підходів до удосконалення політики державної підтримки треба виробити таку політику державної підтримки, щоб працювала з випередженням, моделювала ситуацію у галузі, а не лише по факту констатувала втрати і неефективність.

Перелік посилань:

1. *Agricultural Policy Monitoring and Evaluation 2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.keepeek.com/Digital-Asset-Management/oecd/agriculture-and-food/agricultural-policy-monitoring-and-evaluation-2016_agr_pol-2016-en#.WOU4QbhMTHw#page1*
2. *Agricultural support estimates (Edition 2016) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.oecd-ilibrary.org/agriculture-and-food/data/oecd-agriculture-statistics/agricultural-support-estimates-edition-2016_83ff9179-en?isPartOf=/content/datacollection/agr-data-en*
3. *Koester Ulrich. The use of CAP impact indicators for policy evaluation [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://capreform.eu/the-use-of-cap-impact-indicators-for-policy-evaluation-2/>*
4. *Methodology for the measurement of support and use in policy evaluation [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.oecd.org/agriculture/agricultural-policies/1937457.pdf>*

ДО ПИТАННЯ ФІНАНСУВАННЯ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ В УКРАЇНІ

І.В. Решеvecь, аспірант

*Харківський регіональний інститут державного управління
Національної академії державного управління при Президенті України*

Діяльність політичних партій як важливих елементів політичної системи суспільства викликає не лише практичний інтерес, а й потребує ретельного теоретичного осмислення. Оскільки партії є виразниками політичної волі громадян у процесі формування та здійснення державної влади, законодавча регламентація їх фінансування вкрай важлива. Фінансування партій впливовими спонсорами – одна з найбільших проблем української політичної системи. Державне фінансування та жорсткий контроль за витратами політичних сил може допомогти її вирішити.

Один з найпотужніших викликів, які стоять перед нашим парламентом – необхідність урегулювати питання фінансування політичних партій. Адже досі проблемою залишається те, що, пройшовши до Верховної Ради, політичні сили часто виконують не передвиборчі обіцянки, а відпрацьовують фінансові зобов’язання перед олігархами, з чиїх кишень годуються. Щоб розірвати замкнене коло, вважають експерти, всі питання щодо фінансування політичних партій потрібно врегулювати на законодавчому рівні. Це стосується, зокрема, й обов’язкового прозорого звітування політичних сил про отримані та витрачені кошти, у тому числі, якщо йдеться про гроші, отримані від спонсорів.

Проблема регулювання діяльності політичних партій не нова для вітчизняної та зарубіжної юридичної науки і через свою складність та багатоаспектність знайшла висвітлення у працях багатьох вітчизняних та зарубіжних представників історико-правової, загальнотеоретичної та галузевих юридичних наук, зокрема: М. Дюверже, В.С. Журавського, В.І. Кафарського, О.Б. Ковальчук, В.В. Лапаєвої, М.В. Примуша, А.С. Романюка, Дж. Сарторі, В.М. Шаповала, Ю.Р. Шведи, О.П. Шумельди, Ю.А. Юдіна та ін.

Проблеми фінансування політичних партій та їх виборчих кампаній виникали майже завжди і в усіх країнах. Як зазначається в літературі, у сучасних умовах взаємовідносини «гроші – політика», безпосередньо пов'язані з фінансовою діяльністю політичних партій, постали у вигляді гострої проблеми, від розв'язання якої залежить подальший розвиток та усталення демократії в сучасних державах [2, с. 45].

У загальнотеоретичному аспекті джерелами фінансових надходжень політичних партій можна визначити: членські внески, пожертви фізичних і юридичних осіб, дохід від дозволеної законом господарської діяльності та державні субсидії. У державному фінансуванні політичних партій В. М. Шаповал виокремлює два різновиди: надання партіям коштів у вигляді дотацій для здійснення їх діяльності й субсидування участі партій у виборчому процесі [3, с. 77-78].

Приклади зарубіжних країн свідчать, що за кошти державного бюджету фінансуються: поточна діяльність політичних партій, участь партій у виборах, їх парламентська діяльність. Деякі європейські країни використовують практику одноразової фінансової допомоги з боку держави. Наприклад, в Албанії політичній партії виплачується разова фінансова допомога після державної реєстрації. А у Словаччині за результатами виборів партіям, що отримали на свою підтримку 3 % голосів виборців, виплачується одноразова фінансова допомога. Розмір державного фінансування кожної такої партії вираховується шляхом множення кількості поданої за цю партію голосів виборців на 1 % середньомісячної заробітної плати. У 2006 р. право на державне фінансування за результатами виборів отримало 8 політичних партій, яким сумарно з державного бюджету було виплачено 11,8 млн. євро [1, с. 9].

Спроби впровадити державне фінансування партій в Україні вже були. Навесні цього року громадськими активістами та експертами у співавторстві з представниками майже всіх фракцій був розроблений проект закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення прозорості фінансування політичних партій в Україні та передвиборної агітації». Однак підтримки серед парламентарів документ так і не здобув. Політичні обіцянки часто перетворюються на відпрацювання спонсорських коштів. Публічні заяви партій про необхідність звітувати про походження своїх коштів та декларування це в передвиборчих програмах лишаються популізмом, вважають експерти.

Те, що українці часто слабо розуміють, чому в умовах кризи та війни, на тлі зростання цін на товари й комунальні послуги вони мають ще й утримувати законодавців. Однак демократія потребує фінансування. За підрахунками, на фінансування партій потрібно від 300 до 500 мільйонів гривень на рік, що не так і багато. До того ж, якщо правильно перерозподілити податки та ліквідувати корупційні схеми, то українці додатково не відчують на своїх кишенях витрат на фінансування партій. Саме тому, зазначають експерти, дуже важливо проводити інформаційну роз'яснювальну кампанію серед населення.

«Правила щодо фінансування політичних партій», ухвалені Венеціанською комісією, наголошують, що фінансування політичних партій за рахунок державних коштів має бути за умови, якщо рахунки політичних партій підлягають контролю з боку конкретних державних органів (наприклад, Рахункової палати). А держави повинні проводити політику фінансової прозорості у державному фінансуванні політичних партій [4].

На думку голови правління Комітету виборців України Олексія Кошеля, зараз потрібно думати не лише про державне фінансування партій, а й про механізми, які зроблять українську політику й виборчі процеси дешевими та створять однакові умови для всіх політичних сил. «До прикладу, вартість виборів у Польщі в десятки разів менша, ніж в Україні». На думку експерта, здешевити передвиборчу кампанію в 4-5 разів може заборона комерційної політичної реклами на радіо і телебаченні та заміна її, до прикладу, на політичні дебати, що також зменшить залежність від спонсорів.

Отже, започатковані ще у 2003 р. новели українського законодавства стосовно запровадження державного фінансування політичних партій сьогодні повністю зруйновані. А існування в Україні величезної кількості політичних партій все ж потребує детального фінансового регулюван-

ня і контролю. Положення міжнародних документів та приклади зарубіжних країн вказують на таку можливість і необхідність. Тому Верховній Раді України потрібно терміново виправити ситуацію, що склалася.

Перелік посилань:

1. Підтримка незалежного урядування : Проект протидії корупції в Україні (UPAC). – К. – 2009. – С. 16-18.
2. Романюк А. Політико-правові аспекти фінансування політичних партій: світовий досвід та Україна / А. Романюк, Ю. Шведа, О. Шумельда. – Львів, 2003.
3. Шаповал В. М. Конституційне право зарубіжних країн. Академічний курс : підручник / В. М. Шаповал. – К. : Юрінком Інтер. – 2008. – С. 77-78.
4. Guidelines and report on the financing of political parties adopted by the Venice Commission Guidelines adopted by the Commission at its 46th Plenary Meeting, (Venice, 9-10 March 2001) [Electronic source]. – Access mode : [http://www.venice.coe.int/docs/2001/CDL-INF\(2001\)008-e.asp](http://www.venice.coe.int/docs/2001/CDL-INF(2001)008-e.asp).

МЕХАНІЗМ ВПЛИВУ ВАЛЮТНОГО КУРСУ НА ДИНАМІКУ ПЛАТІЖНОГО БАЛАНСУ

В.С. Свірський, к.е.н.

Л.В. Козин, к.е.н.

С.П. Свірська, здобувач вищої освіти

*Івано-Франківський навчально-науковий інститут менеджменту
Тернопільського національного економічного університету*

Забезпечення міжнародної конкурентоспроможності національного експорту на зовнішніх ринках вимагає комплексного вирішення низки проблем, що пов'язані з формуванням та реалізацією економічної політики держави. Чільне місце в такій політиці займає регулювання валютного курсу. Взаємопов'язаність валютно-курсової динаміки та зовнішньої торгівлі є важливою науковою і практичною проблемою.

Дослідження взаємозалежності валютно-курсової політики із зовнішньоекономічною діяльністю країни знаходимо в працях Б. Бернарке, Р. Дорнбуша, Б. Ейхенгріна, Г. Касселя, А. Маршала, Ф. Махлупа, С. Моїсеева, Р. Нурске, П. Самуельсона, Дж. Тобіна, М. Фрідмена, Дж. Френкеля, І. Фішера. Проблема взаємовпливу валютного курсу та зовнішньої торгівлі перебуває в центрі уваги і вітчизняних економістів, серед яких слід відмітити праці Я. Белінської, О. Береславської, Т. Богдан, В. Гейця, О. Дзюблюка, В. Козюка, Н. Кравчук, З. Луцишин, О. Мелих, В. Міщенко, О. Плотнікова, Н. Резнікової, М. Савлука, Т. Смовженко, І. Співак, О. Шарова, В. Шевчука, А. Філіпенка, В. Юрчишина.

Курс національної валюти може бути як власне ціллю монетарної політики, так і інструментом розвитку зовнішньої торгівлі країни. Традиційні теоретичні підходи щодо механізму взаємозв'язку обмінного курсу із зовнішньою торгівлею у загальному вигляді зводяться до впливу зміни валютного курсу на динаміку платіжного балансу [1-7]. Так, девальвація національної валюти підвищує конкурентоспроможність вітчизняної продукції, адже для зовнішніх покупців вони стають дешевшими. Зростання попиту призводить до розширення експорту. Водночас, падіння курсу валюти викликає ріст цін та зменшення попиту на імпортні товари, роботи і послуги. Внаслідок таких процесів має відбутися врівноваження сальдо поточних операцій платіжного балансу та подальший його профіцит. І навпаки, при ревальвації валюти експорт країни стає дорожчим і менш конкурентоспроможним на зовнішніх ринках, а імпорт – дешевшим й доступнішим для національних споживачів. Це спричиняє погіршення сальдо торгівельного балансу.

Таким чином, на перший погляд, стимулюючи розширення експорту та знижуючи імпорт, девальвація валюти виключно позитивно позначається на економіці країни і покращує стан її торгівельного балансу. Втім, така штучна перевага позбавляє національного виробника стимулів модернізувати свої виробництва, а керівництво держави – проводити структурні реформи для забезпечення економічного зростання на інноваційно-інвестиційній основі у довгостроковому періоді.

Глибше розуміння механізмів впливу обмінного курсу на обсяги зовнішньоторговельних операцій дає аналіз структури експорту та імпорту. Так, якщо економіка є імпортозалежною і експортні галузі мають високий рівень імпортоємності, зниження обмінного курсу не викликає зростання експорту. Це відбувається тому, що девальвація робить дорожчим проміжний імпорт, що призводить до зростання кінцевих цін експортних товарів, робіт і послуг. Натомість ревальвація національної грошової одиниці робить товари, сировину чи послуги проміжного імпорту дешевшими для національного товаровиробника. При цьому такий позитивний ефект нівелюється зростанням вартості товарів, робіт і послуг, отриманих від інших національних виробників.